

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/370487540>

2023 GENEL SEÇİMLERİ ÖNCESİ TOPLUMSAL NİTELİKLİ ORMANCILIK POLİTİKASI ÖNERİLERİ

Chapter · April 2023

CITATIONS

0

READS

9

2 authors, including:

Erdoğan Atmış

Bartın University

135 PUBLICATIONS 817 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

GreenInUrbs (COST Action FP1204) Green Infrastructure approach: linking environmental with social aspects in studying and managing urban forests [View project](#)

TOD-Türkiye Ormancılığı Raporu [View project](#)

ORMAN DENİNCE UMURSAMADINIZ Kİ (!)

Siyasi Partilerin Ormancılık Politikaları
Üzerine Değerlendirmeler

Erdoğan Atmış • H. Batuhan Günşen

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TÜRKİYE

Türkiye Ormancılar Derneği

(The Foresters' Association of Türkiye)

Tuna Caddesi No: 5/8 Kızılay/Ankara

Tel-Faks: +90 312 433 84 13 – 433 26 64

E-posta: tod1924@ormancilardernegi.org

Orman Denince Umursamadınız ki (!)

Siyasi Partilerin Ormancılık Politikaları Üzerine Değerlendirmeler

Ankara, 2023

TOD Yayın No: 65

Baskı ve Grafik Tasarım: Kuban Matbaacılık Yayıncılık

İvedik OSB. Matbaacılar Sit. 1514. Sok. No: 20 Yenimahalle / ANKARA

Sertifika No: 47331 • +90 312 395 20 70 • www.kubanmatbaa.com

Kapak Fotoğrafı: Sevgi Görmüş

Diğer Fotođraflar: Hikmet Batuhan Günşen

ISBN: 978-605-71791-5-9

PDF: <https://www.ormancilardernegi.org/Yayinlar>

Atıf için: Atmış, E. ve Günşen, H.B., 2023. Orman Denince Umursamadınız ki (!) - Siyasi Partilerin Ormancılık Politikaları Üzerine Değerlendirmeler. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını. 235 S. Ankara

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme Türkiye Ormancılar Derneği'nden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz.

6 Şubat 2023
Maraş depremlerinde
kaybettiğimiz canların anısına saygıyla

Prof. Dr. Erdoğan Atmış, 1970 yılında Trabzon'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı kentte 1987 yılında tamamladı. Trabzon Lisesi 100. Yıl mezunudur. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü'nden 1992 yılında mezun oldu. Aynı üniversitede Ormanlık Politikası programında hazırladığı yüksek lisans tezini 1995, doktora tezini 1998 yılında tamamladı. Meslek hayatına 1994 yılında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü Ormanlık Politikası Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak başladı. 1999 yılında aynı anabilim dalında yardımcı doçent ve 2007 yılında doçent oldu. Orman Fakültesi'nin 2008 yılında kurulan Bartın Üniversitesine bağlanmasından sonra bu üniversitenin kadrosuna katıldı. Görevini bu üniversite 2013 yılından beri profesör olarak sürdürmektedir.

Dr. Atmış, Hollanda'da Tilburg kentindeki Avrupa Doğa Koruma Merkezi'nde üç ay, Vrije Universiteit Amsterdam'a bağlı Çevre Araştırmaları Enstitüsü'nde 1 yıl konuk araştırmacı olarak çalışmıştır. Türkiye Ormanlar Derneği Bilim Kurulu Üyesidir. Bir kız çocuğu babasıdır.

Dr. Atmış'ın; Ormanlık Politikası, Ormanlık Yönetimi, Orman-Toplum İlişkileri, Ormansızlaşma, Ormanlıkta Katılım, Orman-Çevre İlişkileri, Ekoturizm, Ormanlıkta Kadın, Ormanlık Kooperatifleri, Kent Ormanlığı ve Korunan Alanlar gibi konularda yurt içinde ve yurt dışında yayınlanmış 130'u aşkın makale, kitap ve kitap bölümü vardır. Ayrıca Birgün Gazetesinde zaman zaman ormanlık hakkındaki yazıları çıkmaktadır.

Dr. Öğretim Üyesi Hikmet Batuhan Günşen, 1980 yılında Lüleburgaz'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı kentte 1997 yılında tamamladı. 1999 yılında Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Meslek Yüksek Okulu'nda Endüstriyel Elektronik Ön Lisans Programını tamamladı ancak bu alanda hiçbir zaman çalışmadı. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü'nden 2004 yılında mezun oldu. Meslek hayatına 2005 yılında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü Ormanlık Politikası Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak başladı. Aynı üniversitede Ormanlık Politikası programında hazırladığı yüksek lisans tezini 2006 yılında tamamladı. Bartın Orman Fakültesi'nin 2008 yılında kurulan Bartın Üniversitesine bağlanmasından sonra bu üniversitenin kadrosuna katıldı. Bu üniversitede doktora tezini 2012 yılında tamamladı. 2013 yılından bu yana da aynı anabilim dalında doktor öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir.

Dr. Günşen Türkiye Ormanlar Derneği'nin yayın ve sanat kurulları ile Bartın Eğitim ve Kültür Derneği Yönetim Kurulu'nda üye olarak görevler üstlenmiştir. Fotoğraf sanatıyla yakından ilgilenen Dr. Günşen iki çocuk babasıdır.

Dr. Günşen'in Ormanlık Politikası, Ormanlık Yönetimi, Ormansızlaşma, Ormanlık Kooperatifleri, Kırsal Kalkınma, Kent Ormanlığı ve Korunan Alanlar gibi konularda yurt içinde ve yurt dışında yayınlanmış 60'ın üzerinde makale, bildiri ve kitap bölümü vardır. Ayrıca kurum içi ve kurum dışı çeşitli projelerde de görev almıştır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	11
------------	----

BÖLÜM 1

Siyasi Partilerin Ormancılık Politikaları Üzerine Değerlendirmeler (2002-2022)	13
---	-----------

Orman Mülkiyeti.....	16
Orman Rejimi Dışına Çıkarma	18
Orman Yönetimi.....	24
Ormancılık Örgüt Yapısı	26
Odun ve Odun Dışı Orman Ürünleri Üretimi	29
Ormancılık Dışı Kullanımlara Tahsisler.....	31
Orman Yangınları.....	35
Ağaçlandırma.....	38
Endüstriyel Ağaçlandırma	42
Özel Ağaçlandırma ve Özel Ormancılık.....	43
Sel-Taşkın ve Erozyonla Mücadele.....	45
Orman Köylüsü.....	47
Çevre Koruma.....	52
Doğa Koruma ve Korunan Alanlar	58
Kent Ormancılığı-Yeşil Altyapı ve Rekreatyonel Hizmetler	65

BÖLÜM 2

Siyasal Partiler ve Ormancılığımız.....	73
--	-----------

2002 Genel Seçimlerinde Siyasal Partiler ve Ormancılık.....	75
2007 Genel Seçimlerinde Siyasal Partiler ve Ormancılık.....	85
2011 Genel Seçimlerinde Siyasal Partiler ve Ormancılık.....	95
2015 Genel Seçimlerinde Siyasal Partiler ve Ormancılık.....	111
2018 Genel Seçimlerinde Siyasal Partiler ve Ormancılık.....	127

BÖLÜM 3

AK Parti-AKP Ormanlığı 151

Türkiyede Hükümetlerin Ormanlık Politika ve Uygulamaları Üzerine
Eleştirel Bir Değerlendirme (AKP Örneği) 153

AK Parti Hükümetlerinin Ormanlık Politika ve Uygulamalarının
Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kapsamında Analizi 167

AK Parti Dönemi Ormanlık Politika ve Uygulamalarının Karşılaştırmalı Analizi..... 189

BÖLÜM 4

Millet İttifakı'nın Ormanlık Politikaları..... 213

BÖLÜM 5

2023 Genel Seçimleri Öncesi Toplumsal Nitelikli Ormanlık Politikası Önerileri 221

SONUÇ 233

BÖLÜM 5

2023 GENEL SEÇİMLERİ ÖNCESİ TOPLUMSAL NİTELİKLİ ORMANCILIK POLİTİKASI ÖNERİLERİ

KAMU YARARINA ORMANCILIK POLİTİKASI ÖNERİLERİ

Ormanların yönetimi için belirlenecek **temel ilke; ormanlarımızı belli kesimlerin yararına değil, kamu ve dünyadaki tüm canlıların yararı için yönetmek olmalıdır.** Bu ilke doğrultusunda belirlenen 7 temel amaç ve bu amaçlar kapsamında oluşturulan 54 öneri şu şekildedir:

1. İklim Değişikliğini Azaltma ve Uyumda Ormanların Rolünü Güçlendirme

- 1.1. İklim değişikliği artık kamuoyunun farkına vardığı bir konu haline gelmiştir. Fakat iklim değişikliği tartışılırken daha çok fosil yakıtlar konusu öne çıkmakta ve ormanların iklim değişikliğini azaltma ve uyumdaki etkisi göz ardı edilmektedir. Ormansızlaşmanın farkına varılması ve önlenmesinde, ormanların iklim değişikliği ile ilişkisinin öne çıkarılması önemli bir rol oynayacaktır. Bu nedenle ormanların iklim değişikliğindeki rolünün toplum tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayacak çalışmalar hayata geçirilmelidir.
- 1.2. Ormanlar en önemli karbon yutaklarından biridir. Bu yüzden ormancılık çalışmalarında ormanların iklim değişikliğini azaltma ve uyumdaki rolünü dikkate alan çalışmalar yapılmalıdır.
- 1.3. İklim değişikliğine bağlı ekosistem değişiklikleri, bitki ve hayvan tür göçleri ve onların iklim değişikliğine uyumları üzerine bilimsel araştırmalar teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

- 1.4. İklim değişikliğiyle ilgili uluslararası süreçler yakından takip edilmeli ve bu süreçlerde ormancılıkla ilgili olarak alınan kararlar kısa sürede ülke düzeyinde uygulamaya geçirilmelidir.
- 1.5. Sel ve taşkınların şiddetini arttıran kentsel ısı adalarının oluşumunu önlemek ve kent lokal iklimini düzenlemek için, kent içindeki ormanlar, parklar ve diğer yeşil alanlar ile su yüzeylerinin miktarı artırılmalı ve bu tür çalışmalar kent planlamasının önemli bir parçası haline getirilmelidir.

2. Ormansızlaşma ve Orman Bozulmasını Önleme

- 2.1. Orman Genel Müdürlüğü verilerine göre; 2008 ile 2019 yılları arasındaki 11 yıllık kısa süre içinde 10 hektardan küçük orman parçalarının sayısı rekor bir oranla yüzde 118 artarak 55 bin 484'ten 120 bin 789'a çıkmıştır. Böylece ormanlarımızdaki parça sayısı yüzde 55,6 artarak 101 bin 890'dan 158 bin 519'a ulaşmıştır. Ormanlardaki parçalanmanın en büyük nedeni ormanlarda yapılan ormancılık amacı dışındaki tahsisler ile 2/B, Ek Madde 16 ve orman tanımını değiştirme şeklindeki orman dışına çıkarma uygulamalarıdır. Ayrıca ülkemizdeki ormansızlaşma ve orman bozulmasının; yangınlar, korunan alanların kullanılan alanlara dönüştürülmesi, özel

ağaçlandırmalar, endüstriyel plantasyonlar, aşırı odun üretimi vb. nedenleri vardır. Ormanların parçalanmasına yol açan bu uygulamalara yapılacak idari ve hukuki düzenlemeler aracılığıyla son verilmelidir.

- 2.2.** Ülkemizdeki ormansızlaşma ve orman bozulması; ormanların mevcut iktidar tarafından bir ekosistem olarak değil de bir arsa veya araziye indirgenip “*ekonomik büyümenin*” bir aracı olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Özellikle 2010’dan sonra artan bu eğilim, 2018’deki ekonomik krizle birlikte büyük bir ivme kazanmıştır. Ekonomiyi ihracat ile enerji ve inşaat sektörleriyle ayakta tutmaya çalışan iktidar, bu üç sektörü de ormanları yok ederek ayakta tutmaya çalışmaktadır. Ormanların yönetiminde kamu yararından çok, belli çevrelere ekonomik fırsatlar yaratma arzusu ağır basmakta ve ormanlarımız yağmalanmaktadır. Ormanları yağmalayan bu düzene son verilmeli ve ormanların yönetimi kamu yararı ve doğa koruma öncelikli bir yaklaşımla yapılmalıdır.
- 2.3.** Ülke çapında madencilik, turizm, enerji vb. ormancılık dışı amaçlarla yapılan tahsislerin toplam miktarı 2021 yılı itibarıyla 791 bin hektara ulaşmıştır. Ormanları fiilen yok ederek, sadece kâğıt üzerinde kalmasına yol açan ve ormanların parçalanmasının en önemli nedeni olan bu tür uygulamalara son verilmelidir.
- 2.4.** Ülkedeki odun üretimi miktarı sadece son 16 yıl içinde 1,7 kat arttırılmıştır. Bu değişim 2017 yılından sonraki 4 yıl içinde %69 artış şeklinde olmuştur. Bu artışın nedeni, 2018’den sonra yaşanmakta olan döviz krizinden dolayı, başta ahşap esaslı levha sektörü olmak üzere orman endüstrisinin odun hammaddesini ithal etmek yerine ülke içi üretimden

karşılama istemesinden kaynaklanmaktadır. Sermayenin maliyetini azaltma ve maksimum kar sağlama isteği nedeniyle başvurulmuş aşırı odun üretimine son verilmeli ve odun üretimi planlaması ekonomik beklentilere göre değil, silvikültürel ve ekolojik önceliklere göre yapılmalıdır.

- 2.5.** Endüstriyel ağaçlandırma çalışmalarındaki, özellikle 2019 yılından sonraki artış çok dikkat çekicidir. Öyle ki 2018 yılında 4.986 ha olarak gerçekleştirilen endüstriyel ağaçlandırma çalışmaları 2021 yılında %383 artışla 24.058 ha olarak gerçekleşmiştir. Bu çalışmalar iddia edildiği gibi orman olmayan yerlerde değil de, doğal ormanların tıraşlama kesilmesiyle yüksek eğimli yerlerde ormanların parçalanmasına neden olacak şekilde yapılmakta ve orman ekosistemlerine büyük zararlar vermektedir. Doğal ormanların içinde endüstriyel plantasyon oluşturma uygulamasına son verilerek, endüstriyel plantasyon kurmak için göçler nedeniyle terk edilmiş ve artık kullanılmayan tarım, mera veya boş alanların kullanılması tercih edilmelidir.
- 2.6.** OGM tarafından “*orman köylüsüne gelir getirici etkinlik yapıyoruz*” söylemiyle uygulamaya geçirilen, tarımsal bitkileri veya meyve ağaçlarını orman alanlarına dikerek veya ekerek ormanların ekolojik dengesi ve biyolojik yapısının bozulmasına neden olan yanlış uygulamalara izin verilmemeli ve bu kapsamdaki popülist politikalarından vazgeçilmelidir.
- 2.7.** Son yıllarda yapılan mevzuat değişiklikleri nedeniyle özel ağaçlandırma çalışmaları; orman alanlarını arttırmaktan çok, zaten orman rejimi içinde olan alanların ağaçlandırılması şeklinde yapılmaktadır. Özel ağaçlandırmalar, ormanların özel

şahıs veya şirketlere farklı amaçlar için tahsis edilmesine ve orman alanlarının amacı dışında kullanılmasına yol açan bir uygulamaya dönüşmüştür. Bu kapsamda zeytin, elma, armut, badem, sakız vb. meyve ağacı dikmek isteyenlere istedikleri yerde orman tahsis edilebilmekte ve bu alanlara çeşitli tesisler inşa edilebilmektedir. Tamamen suiistimale dönüşerek orman içi alanları işgal etmeye dayanan bu tür özel ağaçlandırma uygulamalarına son verilmeli ve sadece orman dışı hazine arazileri ile özel arazilerdeki özel ağaçlandırma çalışmaları teşvik edilmelidir.

- 2.8.** 19 Nisan 2018 tarihinde 6831 sayılı Orman Kanunu'na eklenen Ek Madde 16 ile ormanlarımızın önemli bir kısmının yok edilmesinin önünü açacak bir uygulama başlatılmıştır. Bu ek maddeyle; Cumhurbaşkanınca belirlenecek alanların Anayasa'ya aykırı şekilde orman dışına çıkarılması kolaylaştırılmıştır. 2/B uygulamalarıyla 2021 yılına kadar 640 bin hektar orman alanı orman rejimi dışına çıkarılmıştır. 2/B yetmezmiş gibi, yeni bir orman dışına çıkarma işlemi olarak uygulamaya konulan Ek Madde 16 ile de 17.01.2023 tarihine kadar 1.506,54 ha orman sınırı dışına çıkarma işlemi yapılmıştır. Bu iki uygulamadan da ivedilikle vazgeçilmelidir.
- 2.9.** Son verilere göre ülkede 23,3 milyon hektar orman alanı bulunmaktadır. Bunun ancak 21,3 milyon hektarı şu ana kadar tescil edilebilmiştir. Geriye kalan 2 milyon hektara yakın orman alanı da bir an önce tescil edilmelidir.

3. Orman Yangınlarını Önleme ve Etkili Mücadele

- 3.1.** Orman Genel Müdürlüğü (OGM) verilerine göre, ülkemizde 2009-2020 yılları arasındaki

12 yılda 29 bin 965 orman yangınında 98 bin 950 hektar orman alanı yanmıştır. Bu yıllar içinde rekor, 3 bin 399 yangında 20 bin 971 hektar orman alanının yandığı 2020 yılına aittir. Fakat 2021'de olağanüstü bir yangın yılı yaşanmış ve 2.793 orman yangınında 139.503 ha orman alanı yanmıştır. İklim değişikliğine bağlı olarak yangın sayısının daha da artacağı öngörülmektedir. Bu durumda; sadece Orman Genel Müdürlüğü değil, yerel yönetimler de dâhil tüm devlet kurumlarını ve yurttaşları teyakkuza geçirecek yeni bir yangınla mücadele organizasyonu kurulması gerekmektedir. Bunu yaparken de; hem araç-gereç, hem de iş gücü konusunda hiçbir kısıtlamaya gidilmemelidir. Bu kapsamda yangınla mücadele konusunda maddi kaynaklar artırılmalıdır.

- 3.2.** Yangınla mücadele konusunda, son yıllardaki değişimin ve gelecek yıllarda bizi bekleyen tehlikenin boyutlarının da farkına varmak gerekmektedir. Son yıllarda yürütülen yanlış ormancılık politika ve uygulamaları ormanların parçalanmasını hızlandırmıştır. Parçalanan bu alanlarda insan etkisi de artmıştır. Daha önce yaban yaşamının bir parçası olan bu alanlar ormancılık amacı dışındaki tahsislerle birlikte insan faaliyetinin olduğu alanlara dönüşmüştür. Alana insanlar, makineler girmeye başlayınca bu alanlardaki yangın tehdidi de, riski de artmıştır. Bu tür orman içi yerleşim ve faaliyetlerin artması yangınların artmasına neden olduğu gibi, orman yangınları da bu tür yerleşimleri tehdit etmeye başlamıştır. Hatta yerleşim alanlarını korumak önceliği nedeniyle, orman alanlarındaki yangına karşı yapılan mücadelenin de gücü ve etkisi de azalmıştır. Bu nedenle orman içi yerleşimleri artıracak uygulamalara son verilecek ve mevcut orman içi yerleşimleri orman yangınlarına karşı

dayanaklı hale getirecek hukuksal ve idari düzenlemeler yapılmalıdır.

3.3. Son 10 yılda gerçekleşen orman yangınlarının sayısı olarak sadece %11,9'u yıldırım gibi doğal nedenlerle çıkarken, %88,1'i ise insan etkisiyle çıkmıştır. Fakat bu dönemde çıkan yangınların sayısı olarak %48,2'sinin, yanan alan olarak ise %37,1'inin nedeni saptanamamıştır. Ayrıca, nedeni saptanamayan yangınların oranının yıllar geçtikçe arttığı görülmektedir. Nedeni bilinmeyen bir olguyla mücadele etmek de zordur. Bundan dolayı yangınların nedenini daha net olarak belirlemek için bir adli-yangın sistemi kurulmalıdır.

3.4. Yangına erken ve etkin müdahale etmek çok önemlidir. Fakat en az bunun kadar önemli olan daha önceden ormanların yangınlara karşı dirençli hale getirilmesine yönelik çalışmalardır. Orman yangınlarında asıl başarı yakıt yükü, yanıcı madde yönetimi ve bunların planlaması ile sağlanacaktır. Ormanların bakımlı hale getirilmesi, ulaşım tesislerinin tamamlanması, denetimli yakma ve tarım orman arakesitinde yöreye uygun ve orada yaşayanların katılımını sağlayacak şekilde, gerekli önlemlerin alınması zorunludur. Yangına hassas yörelerin fonksiyonel amenajman planlamasında orman yangınları özellikle dikkate alınmalıdır.

3.5. Yangınla mücadele eden kurumlar arası etkin koordinasyon sağlanması, bu kurumların gerekli insan, uzmanlık, ekipman ve finans kaynakları ile güçlendirilmesi ve önleyici tedbirlerle yangınla mücadelenin yangın öncesinde başlatılması çok önemlidir. Yangınları etkin bir şekilde yönetmek için doğru politika ve uygulamalarla orman yangınlarının büyümesini önlemek mümkündür. Bu kapsamda, kurumlar arası koordinasyon ve iletişim eksikleri,

gerekli mevzuat düzenlemeleri ile ortadan kaldırılmalıdır. Merkezi ve yerel yönetimlerin büyük bir seferberlik içinde, ilgili tüm kurum ve paydaşlarla iş birliği içinde olduğu bir orman yangın yönetimi modeli oluşturulmalıdır.

3.6. Orman yangınlarıyla mücadele işçilerinin işe alımında, orman köylerinde yaşayan yurttaşlarımızdan bu konuda eğitim almış kişilere öncelik tanınmalıdır. Yangın işçilerinin günlük ve yıllık çalışma süreleri, yerel yangın davranışları ile çalışan verimliliği ve hakkaniyet ölçütleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.

3.7. Ormanlarımızı, içinde barındırdığı tüm canlılar ve biyolojik zenginlik ile yaşatmak için ekosistem temelli orman restorasyon uygulamalarına geçilmelidir. Odun hammaddesine öncelik veren ağaçlandırma çalışmalarının yerini, insan dahil ormandan faydalanan tüm canlıların yararına olacak şekilde ekosistem temelli orman restorasyonu uygulamaları almalıdır. Bu nedenle ekolojik olarak daha sağlıklı ve biyolojik çeşitlilik yönünden daha zengin ormanlar kurulmalıdır.

3.8. 2021 yılında bir felakete dönüşen orman yangınları sırasında insan ve orman ilişkileri konusunda yeni bir boyut oluşmuştur. Ege ve Akdeniz bölgesinde yaz tatili için bulunan kent kökenli insanlar orman yangınlarına müdahale için yangın alanlarına koştukları halde çoğu yerde ormancılık örgütü çalışanları tarafından yangına müdahale etme noktasında engellenmişlerdir. Bu engellemeler orman yangınlarına müdahale konusunda eğitim almamış oldukları için onların can güvenliğini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Orman Kanunu'nun 69. Maddesinde yer alan "*orman yangınlarına müdahalede gönüllülerden de faydalanılır.*" ibaresi gereğince, bahsedilen

gönüllülüğün sadece orman köylüleriyle sınırlı kalmaması, kentte sürekli yaşayanların veya yazlıkçıların da bu gönüllülük temelinde eğitilerek, tatbikatlara katılması ve yangına müdahaleleri sağlanmalıdır. Ormancılık örgütünün yanı sıra, yerel yönetimlerin de bu boşluğu dolduracak şekilde, orman yangınlarına müdahale edecek gönüllüleri yetiştirecek ve onlara gerekli malzemeleri temin edecek organizasyonlar oluşturması sağlanmalıdır.

- 3.9. “Orman Yangınları Gönüllülüğü” ile ilgili mevzuatta acilen gerekli değişiklik ve iyileştirmeler yapılarak toplumsal duyarlılığı artırmak ve orman yangınlarında katılımı yaygınlaştırmak amacıyla gönüllülerin yangına müdahaleden çok; eğitim, kontrol, lojistik, destek hizmetlerinde görev almalarını sağlayacak bir model oluşturulmalıdır. Gönüllülük konusunun sadece orman yangınlarına müdahale ile sınırlı kalmayıp, toplumdaki doğa ve orman sevgisinin artırılması konusunda ormancılık örgütü, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin iş birliği içinde sürdüreceği bir birlikteliğe dönüştürülmesiyle, ormancılık çalışmalarına toplumun etkin katılımının sağlanmasını sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.

4. Biyoçeşitliliğin ve Korunan Alanların Yönetimini Etkinleştirme

- 4.1. Milli park, tabiatı koruma alanı, tabiat parkı, yaban hayatı geliştirme sahaları, tabiat anıtı vb. korunan alanlar uluslararası tanımlara ve özelliklere sahip doğal alanlardır. Ülkemiz korunan alanlarının statülerinin uluslararası anlam ve içeriklere uygun olarak ilan edilmesi sağlanarak, bir gece aniden alınmış kararlarla korunan alanların statülerinin

değiştirilerek yapılaşma yollarının açılmasına son verilmelidir.

- 4.2. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı 2014 yılında milli park statüsü kaldırılarak Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı'na dönüştürülmüş ve idari olarak da Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlanmıştır. Bunu daha sonra 2019 yılında Göreme Milli Parkı'nın Kapadokya Alan Başkanlığı'na ve 2023 yılının başında da Uludağ Milli Parkı'nın bir bölümünün Uludağ Alan Başkanlığına dönüştürülmesi izlemiştir. Milli parkların, uluslararası bir korunan alan statüsünden vazgeçilerek, ranta hizmet eden bir anlayışla yönetilmeye başlanmasına yol açan bu tür uygulamalara bir an önce son verilmeli, korunan alanlar adı üzerinde korunacak şekilde yönetilmelidir.
- 4.3. Ülkemizde son yıllarda koruma niteliği ağır basan korunan alanların sayısında önemli bir artış görülmediği, en hassas korunan alanlardan olan tabiat koruma alanların sayısının azaldığı, rekreasyon alanı olarak kullanılan mesire yerleri ve 2007 yılından sonra daha çok rekreasyon amacıyla oluşturulan tabiat parklarının sayısının kayda değer şekilde arttığı görülmektedir. Korunan alanlarımız, korumadan çok kullanıma yönelik bu tür yönetim anlayışından kurtarılmalıdır.
- 4.4. Tabiat parkları gibi diğer korunan alanlar da, politik etkiyle merkezi düzeyde alınan kararlarla ranta veya rekreasyonel kullanıma açılarak, nitelikleri bozulmaktadır. Bunu önlemek için; korunan alanların oluşturulmasında ve statülerin belirlenmesinde öncelikle geçerliliği tüm ilgi grupları tarafından kabul edilebilecek, korumanın ağırlıklı olduğu bilimsel kriterler oluşturulmalıdır.

- 4.5. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün birçok yetkisinin başka kurumlara devredilmesi veya korunan alan sınırları dışındaki faaliyetler konusunda yetkisiz kılınması, korunan alan yönetiminin etkinliğini azaltmaktadır. Korunan alanların etkin bir şekilde korunması için bu kurumun yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlenmelidir.
- 4.6. Korunan alanlarda envanter, izleme ve değerlendirme sistemlerinin yetersiz olduğu bilinmektedir. Korunan alanları yönetme sorumluluğu olan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün örgüt yapısı güçlendirilerek, bu kurumun bu tür çalışmaları tam olarak yerine getirecek kadrolara ve araç gereç sayısına sahip olması sağlanmalı ve kurum korunan alanların gerçek bir doğa koruma anlayışıyla yönetileceği bir anlayışa kavuşturulmalıdır.
- 4.7. Korunan alan yönetiminin de alanla ilişkili insan topluluklarının yaşamlarında değişiklikler yarattığının bilinciyle hareket edilerek, korunan alan yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanmasında toplumsal boyut daima göz önünde bulundurulmalı ve halkın katılımı mutlaka sağlanmalıdır.
- 4.8. Korunan alanlarda odun üretiminin artırılması ve ormancılık dışı amaçlarla yapılan tahsislerin kolaylaştırılması gibi uygulamalara son verilmeli ve bu alanlar ekosistem bütünlüğünü ve biyolojik çeşitliliği koruyacak şekilde yönetilmelidir.
- 4.9. Av turizmi adı altında, ülkenin sahip olduğu en büyük hazinelerden biri olan yaban hayatını turizme açarak yok etmeye çalışan faydalanmacı anlayıştan bir an önce vazgeçilmelidir. Ülkedeki yaban hayatı biyoçeşitliliğin en büyük zenginliklerinden biri olarak korunmalıdır. Bunun için izleme ve koruma sistemleri oluşturulmalıdır.

5. Katılımcı Bir Ormancılık Yönetim Anlayışı Geliştirme

- 5.1. Orman Bakanlığı son 20 yıl içinde başka bakanlıklarla birleştirilmiş ve her yeni bakanlık oluşumunda biraz daha güç kaybederek sıradanlaştırılmıştır. Bu yüzden Orman Bakanlığı müstakil bir bakanlık olarak kalmalı ve örgüt yapısı sık sık değiştirilmemelidir.
- 5.2. 20 yıl süreli Ulusal Ormancılık Programı 2023 yılında sona erecektir. Yeni planın hazırlanması sürecinde katılımcı bir model uygulanarak kamu yararına ve doğa korumacı bir anlayışla hareket edilmelidir.
- 5.3. Her türlü ormancılık işini özelleştirerek, eskiden beri yerine getirdiği asli işleri başka kurum ve kuruluşlara devrettirerek sürdürülmeye çalışılan ormancılık kurumlarının icracı bir teşkilattan bürokratik formaliteleri takip eden bir örgüte dönüştürülmesi anlayışının terk edilmesi gerekmektedir. Ormancılık kurumlarının ormancılığın asli görevlerini, ülkenin en ücra köşeleri dahil, başarıyla yerine getiren bir anlayış ve donanıma kavuşması yeniden sağlanmalıdır.
- 5.4. Başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarının bilimsel tanımlara uygun olarak sınıflandırılmış, şeffaf, ölçülebilir, doğrulanabilir ve raporlanabilir veri üretmesi ve bunları kamuoyu ile düzenli olarak paylaşması sağlanmalıdır.
- 5.5. Bilimsel bilgiye dayalı bir ormancılık anlayışının tesis edilmesi için ormancılık araştırma kurumlarının yapısının istikrara kavuşturulması gereklidir. Örgüt yapısıyla sürekli oynanan ormancılık araştırma kurumlarının, sadece Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı olması veya bu kurum ana ekseninde bilgi üretmesi beklenmemelidir.

Bakanlığa bağlı olarak çalışan, tüm ormancılık uygulamalarının gerektirdiği yerel bilgiyi, evrensel bilgiyle birleştirerek bilimsel esaslara göre üretebilen, araştırmacı olarak uzmanlaşmış kadrolarca yönetilen bir Ormancılık Araştırma Geliştirme Genel Müdürlüğü kurulmalıdır.

- 5.6. Devlet kurumlarında kesin bir şekilde liyakat sistemi getirilmelidir. Yetkisiz kişi ve kurumların tayinlerde etkili olabileceği yollarını kapatılarak, mevcut kıyak veya kıyak görevlendirme anlayışı terk edilmelidir. İşe alımlar, tayin ve terfiler gerekçeleri açıklanabilir bir şekilde yapılmalı ve kamunun kazanımı öncelikli olacak şekilde hakkaniyet ölçütlerine dikkat edilmeli, siyasi, etnik veya inanç ayrımcılığı son bulmalıdır. Ormancılık uygulamalarının başarısında çalışanların yerel bilgiye sahip olmasının etkisi dikkate alınarak, amaçsız, ilkesiz rotasyon uygulamalarından derhal vazgeçilmelidir. Geçici kadro ve vekaleten atanma uygulamaları; iş sürekliliği, çalışan hakları ve verimlilik açılarından ancak istisnai uygulamalar olarak yer bulmalı, bu tür uygulamalar personel politikasının yaygın araçları olmaktan çıkarılmalıdır.
- 5.7. Ormancılık örgütü son yıllarda çeşitli ormancılık işlerini (etüt-proje, ağaçlandırma, bakım vb.) hizmet alımı adı altında yapmaktadır. Bu uygulamalarda firmalar aracılığıyla ve işin niteliğine göre 3-11 ay süre ile “danışman” adı altında orman mühendisleri işlendirilmektedir. Benzer bir uygulama İŞ-KUR aracılığıyla asgari ücretten orman mühendisi çalıştırılması şeklinde de gerçekleştirilmiştir. Orman Mühendisliğinin taşeronlaşması anlamına gelen bu uygulama ile orman mühendisleri; siyasilere, orman bölge müdürlüklerine, firmalara hatta orman mühendisleri odasına bağımlı hale getirilmektedir. Orman mühendisi ve orman

işlerinde çalıştırılan diğer personelin hizmet alımı adı altında, zayıf sosyal güvencelerle, uzmanlaşma sağlamadan, aidiyet duygusu oluşturmadan çalıştırılmasına hemen son verilerek, bakanlık ve bağlı genel müdürlüklere kadrolu orman mühendisi ve personeli alımı yapılmalıdır. Mülakat ya da uygulamalı sınav adı altında yapılan, objektif kriterlerden uzak, kadrolaşmaya yönelik mühendis ve personel alım uygulamalarına son verilmelidir.

6. Orman Köylüsünün Durumunu İyileştirme

- 6.1. Ormanlarda yapılan işlerde öncelik artık orman köylüsüne değil müteahhitlere verilmeye başlanmış ve orman köylüsünün ormanla bağlantısı biraz daha kopartılmıştır. Bu süreçte Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) kapatılarak, Orman Genel Müdürlüğü (OGM)’ne bağlı bir daire başkanlığına dönüştürülmüştür. OGM’nin orman köylülerine verdiği desteklerin miktarı azaltılmıştır. Bu nedenle ormancılık örgütünün orman köylüsünün kalkınması için yapabileceği katkılar daha da sınırlı hale gelmiştir. Artık il özel idarelerinin ve büyükşehirlerdeki büyükşehir ve ilçe belediyelerin orman köylülerinin kalkınması konusunda daha fazla söz sahibi olması gereksinimi doğmuştur. Bundan dolayı yerel yönetimlerin ormancılık örgütü, kooperatifler ve sivil toplum örgütleriyle geliştireceği ortak çalışma modelleri oluşturulmalıdır.
- 6.2. Farklı büyükşehir belediyelerinin süt, sebze, meyve vb. üretim ve dağıtım konularında kırsal kesime destek vermeye yönelik projeleri vardır. Bu uygulamalar iyi niyetle ortaya konsalar da, üreticiden tüketiciye uzanan fakat belli bir modele dayanmayan birbirinden bağımsız projelerdir. Bu projelerin birçoğunda eğitim, bilinçlendirme,

ürün çeşitliliği, yerelleşme, kurumsallaşma, süreklilik, finansman, pazarlama boyutları eksik kalmaktadır. Bu projelerin büyük bir kısmında üreticiler sadece üretici, tüketiciler sadece tüketici pozisyonunda pasif şekilde yer almaktadır. Oysa kırsal kalkınmada sürekliliğin ancak üretici ve tüketicilerin kooperatifler gibi örgütlü şekilde yer aldığı modellerin oluşturulmasıyla oluşabileceğini unutmamak gerekir. Bu kapsamda üretici ve tüketicinin örgütlü olduğu, kırsal üretim ve tüketim modellerinin oluşturulması sağlanmalıdır.

- 6.3. Orman mahallelerinde-köylerinde ormanla ilişkiler eskisi gibi olmasa da halen devam etmektedir. Orman işçiliği orman köylülerine belli oranda da olsa bir gelir sağlamaktadır. Odun dışı orman ürünlerinin değeri gün geçtikçe artmakta fakat orman köylüleri bu ürünlerin sadece toplayıcısı olma konumunda kalmaktadır. Orman köylüleri bunları işleyip pazarlayacak kapasiteye kavuşmamaktadır. Orman köylülerinin bu kapasiteye ulaşması için kooperatifleşmeleri teşvik edilmeli ve yerel yönetimler tarafından desteklenmeleri sağlanmalıdır.
- 6.4. Orman mahallelisi-köylüsü üreteceği ürünleri “organik” ürün pazarlarına ulaştırmak için yerel yönetimlerin desteğine gereksinim duymaktadır. Hayvansal ürünlerin işlenip pazarlanması konusunda da aynı durum söz konusudur. Bu kapsamda orman köylerinde odun ve odun dışı orman ürünleri üretimi ile “organik” tarım ve hayvancılık konusunda kooperatifçiliği öne çıkaran, yerel yönetimlerin halkı bilinçlendirme, organizasyon, finansman ve pazarlama konusunda etkin katkıda bulunacağı sürekliliği olan bir model oluşturulması sağlanmalıdır.
- 6.5. Ormancılık kooperatiflerinin çalışma alanlarının çağdaş içerikte zenginleştirilmesi

için destek sağlanmalıdır. ORKÖY kredilerinde, ferdi krediler yerine kooperatif kredilerine öncelik verilmelidir. Bu tür destekler havza bazında orta ve uzun vadeli planlamaya dayanacak, sadece üretim tesisleriyle yetinilmeyip, tedarik ve sunum (pazarlama) çalışmaları da destek kapsamına alınmalıdır. Kırsal turizm çalışmalarında bireysel çabalardan çok, kooperatiflerin odağında olduğu organizasyonların yer alması desteklenmelidir.

- 6.6. Orman köylülerinin 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 34. ve 40. maddelerinde ifade edilen, hukuken tanınmış haklarını fiilen ortadan kaldıran dikili satışları genel bir uygulamaya dönüştürme çabalarından vazgeçilmelidir. Dikili satış uygulamalarına ancak orman köylülerinin kanunlarla tanınmış haklarını koruma altına alan, orman köylülerinin iş gücü açısından yetersizliğinin kanıtlandığı, istisnai hallerde izin verilmelidir.
- 6.7. Orman köylülerinin %25 haklarından elde ettiği odun hammaddelerini, kendi bölgesi içerisinde işleyebildiği ve mamul ürünleri son tüketiciye ulaştırmasına destek olacak tesis ve donanımlara sahip olması teşvik edilmelidir.
- 6.8. Orman işlerinin gördürülmesinde bir ücretlendirme ve iş yaptırma düzeni olarak kullanılan fiyatlandırma uygulaması, ücret belirleme ve sosyal güvenlik noktalarından mutlaka iyileştirilmelidir. Özellikle odun hammaddesi üretiminde kullanılan birim fiyatlar, yıllar itibarıyla gerçekçi değerlere dayandırılarak belirlenmelidir. Devlet ormanında, devletin bir kurumu adına iş yapan orman köylülerini işveren kabul ederek sosyal güvenlik uygulaması barındırmayan vahidi fiyat anlayışı derhal terk edilmelidir. Bunun yerine vahidi fiyat anlaşmasıyla üretim işlerinde çalışan orman işçisinin, orman

işlerinde çalıştığı sürece sosyal güvenlik kaydı yapılmalıdır. Çalışanların sosyal güvenlik giderleri, diğer kurumlarda olduğu gibi, iş sahibi kurumca karşılanmalıdır.

- 6.9.** Odun dışı orman ürünlerinin (ODOÜ) yönetiminde faydalanılan türün, biyolojik sürekliliğine mutlak özen gösterilmelidir. Bunun için ODOÜ envanterinin yapılması ve üretiminin planlanması öncelikli sırada gelmektedir. Bu ürünlerin öncelikle yerel halkın kırsal kalkınmasına destek olacak şekilde kullanılması sağlanmalıdır. ODOÜ işlenmesi ve pazarlanmasında kurutma, paketleme gibi tesislerin orman köylüsü tarafından kurulmasına destek verilerek, orman köylüsüne yerelde katma değer sağlayacak mekanizmalar geliştirilmelidir.
- 6.10.** Kırsal alanlarda yaşayan kadınların toplumsal yaşamda daha etkin olmalarını sağlayan kadın kooperatifleri; yörelerindeki orman ve tarım ürünlerinin toplanıp, işlenmesini ve hatta markalaşmasını sağlayan bir üretim sürecinin ana aktörleridir. Bu kooperatifler kadınların sosyal ve ekonomik refahı için öncü konumundadır. Bunun etkisinin artması için ülkenin farklı yerlerinde de kadın kooperatifleri kurulmasını ve gençlerin bu kooperatiflere ortak olmasını sağlayacak teşvikler oluşturulacak ve mevcut kadın kooperatiflerinin bilgi birikimlerini yeni kurulacak kooperatiflere aktarması sağlanmalıdır.

7. Kenti Ormana Değil Ormanı Kente Taşıma

- 7.1.** Artık dünya nüfusunun çok büyük bir bölümü kentlerde yaşamaktadır. Fakat ne yazık ki kentsel yerleşimler nüfus arttıkça kent içi ve çevresindeki yeşil alanları yok edecek şekilde genişlemektedir. Kentin kalabalığından uzaklaşmak isteyen kentlilerin doğayla iç içe

olma yönündeki talepleri de zaman içerisinde artmaktadır. Bu taleplerin karşılanmasında kent içi ve yakınındaki yeşil alanlar ön plana çıkmaktadır. Kent içindeki beton ve asfalt miktarını bir başka deyişle gri altyapı miktarını azaltacak şekilde, var olan yeşil alanların miktarını arttırarak, bunları çeşitli koridorlarla birleştiren planlama yöntemleri ve anlayışları yaygınlaşmaktadır. Bunlar; “Kent Ormanlığı”, “Ekosistem Hizmetleri”, “Doğal Çözümler”, “Yeşil Altyapı” vb. farklı isimler almaktadır. Fakat bunların ortak amacı; kentlerdeki yeşil alanları arttırmak, bu alanların birbiriyle ve kırsal yeşil alanlarıyla bağlantısını güçlendirmek, yaban hayatını kentin bir parçası yapmak olan yaklaşımlardır. Bu kapsamda kentin betonunu doğaya taşıyan değil, doğayı ve ormanı kente taşıyacak bu tür çalışmalara ağırlık verilmelidir.

- 7.2.** Doğayı ve ormanı kente sokacak yeni çalışmaların yanı sıra, mevcut kent ormanları ve tabiat parklarının özel sektör tarafından birer eğlence parkına dönüştürülerek yönetilmesi anlayışından bir an önce vazgeçilmeli, bu sahaların yönetiminin, özel işletmecilere bırakılmadan Orman Genel Müdürlüğü ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün yanı sıra yerel yönetimler tarafından bizzat yapılması ve örnek teşkil edecek şekilde yönetilmesi sağlanmalıdır.
- 7.3.** Uygulamada kentsel yeşil alanların kendi kimliklerinden çok uzak şekilde kurulduğu görülmektedir. İlgisiz birçok donatı ve tesise sahip şekilde kurulan millet bahçeleri bunun örneklerindedir. Kentsel yeşil alanlar, doğala yakın, bitki örtüsüyle kaplı, beton ve sert zeminlerin minimum düzeyde kullanıldığı yerler olarak tasarlanmalıdır.